

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รอยสัก: การสร้างอัตลักษณ์ที่ปรากฏบนเรือนร่างของตน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของการสัก ตลอดจนความคิด ความเชื่อจากผู้ที่มีรอยสัก และศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการสักที่มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ของผู้ที่มีรอยสัก

โดยวิธีการศึกษาเริ่มจากเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลุ่มบุคคลทั่วไปที่มีรอยสัก มีอายุตั้งแต่ 18 - 30 ปีขึ้นไป ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวน 53 คน ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์เบื้องต้น และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการคัดเลือกสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่มีรอยสักแบบเจาะลึก (Depth Interview) ถึงความคิด ความเชื่อ ตลอดจนความเข้าใจเรื่องร่างกาย ในการสร้างอัตลักษณ์จากรอยสัก รวมทั้งหมด 5 คน โดยใช้แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ แนวคิดเรื่องร่างกาย และแนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยม

ในแนวทางการศึกษาทฤษฎี และแนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ จะถูกนำมาใช้เป็นกรอบ และแนวทางสำคัญในการศึกษา โดยใช้แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity) แนวคิดเรื่องร่างกาย (Body) และแนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop culture) มาใช้ในการพิจารณาเป็นลำดับแรกในส่วนของประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของการสัก ตลอดจนความคิด ความเชื่อจากผู้ที่มีรอยสัก เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของการสักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในแต่ละยุคสมัยได้อย่างชัดเจน ลำดับต่อมาได้ใช้แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity) และแนวคิดเรื่องร่างกาย (Body) ในการวิเคราะห์ถึงประเด็นการสร้างอัตลักษณ์บนเรือนร่างจากรอยสัก ที่ถูกจัดวางเป็นศูนย์กลางในการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงมุมมองของการสร้างอัตลักษณ์ที่ปรากฏบนเรือนร่างจากรอยสักเป็นสำคัญ

เริ่มจากการทบทวนประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของการสัก โดยให้ตัวอย่างความคิด ความเชื่อจากเหตุการณ์ในอดีตของกลุ่มบุคคลที่มีรอยสักในแต่ละยุคสมัย เพื่อจะได้ทราบถึงสาเหตุในการสักของกลุ่มบุคคลที่มีรอยสักที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

จากผลการศึกษาประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของการสัก ตลอดจนความคิด ความเชื่อจากบุคคลที่มีรอยสักพบว่า แต่เดิม รอยสักได้รับความนิยมโดยมากในหมู่ชายไทย ที่มุ่งเน้นการสักเพื่อสร้างกุศโลบายไว้ยึดเหนี่ยวจิตใจในการสู้รบ ซึ่งในยุคของสังคมไทยสมัยเก่าได้รับอิทธิพลทางด้านศาสนา จึงเป็นที่สังเกตว่าการสักจะให้ผลทางด้านไสยศาสตร์ ที่เป็นเสมือนเครื่องรางของ

หลังต่อผู้ที่ทำการสัก ที่มีความผูกพันศรัทธาในความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์ต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ที่ว่า จะทำให้อยู่ยงคงกระพันชาตรีในความเหน็ดเหนื่อย ปีนยังไม่ออก มีดแทงไม่เข้า ต่อยตีไม่แตก ตลอดจนสาตราวุธต่าง ๆ ไม่สามารถทำอันตรายได้ อีกทั้งยังเป็นผลไปในทางเมตตามหานิยม ที่ทำให้ตนมีเสน่ห์เป็นที่รัก นิยมชมชอบของบุคคลทั่วไป

ซึ่งในแต่ละยุคสมัยพบว่า ได้ทำการสักสืบทอดต่อกันมา ถือได้ว่าเป็นยุคของวัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop culture) หรือวัฒนธรรมประชานิยม (Popular culture) ที่ว่าด้วยรอยสักเป็นที่นิยมชมชอบของบุคคลทั่วไป ซึ่งในยุคสมัยหนึ่งพบว่า หากชายใดมีได้ทำการสัก จะถูกเป็นที่รังเกียจต่อการคบค้าสมาคมจากฝ่ายเพศตรงข้าม จึงทำให้เห็นว่า รอยสักเป็นสัญลักษณ์ (Sign) ที่สร้างคุณค่าให้แก่ร่างกายของเพศชาย

แต่ทว่า ในยุคสมัยต่อมา พบว่ารอยสักมิได้ปรากฏอยู่เพียงเพศชาย แต่ยังพบในเพศหญิงที่อยู่ในอาชีพบริการต่าง ๆ โดยใช้รอยสักเป็นสื่อช่วยในการจดจำ ในการเข้ามาบริโภคร่างกายที่กลายเป็นสินค้าแก่ผู้บริโภค

และในช่วงหนึ่ง พบการสักเลกให้แก่ผู้ทำหน้าที่เป็นไพร่หลวง หรือแสดงสังกัดในกรมกอง และสักเพื่อประจานความผิดให้แก่นักโทษ

ซึ่งนั่นเป็นสาเหตุของการสร้างวาทกรรมชุดหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบมาถึงบุคคลที่มีรอยสักในยุคปัจจุบันที่ว่า หากบุคคลใดมีรอยสัก จะถูกกล่าวหาว่าเป็นคนจู้จุก จีตาราง เป็นนักเลงหัวไม้ อันธพาล ฯลฯ หากเป็นหญิงที่มีรอยสักจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี เป็นผู้หญิงชั้นต่ำ หรือเป็นโสเภณี (อ้างแล้ว รัตนา อรุณศรี, 2547, น. 7) จึงไม่เหมาะแก่การคบค้าสมาคม

หากทว่า รอยสักก็ยังคงปรากฏให้เห็นมาจนถึงในยุคปัจจุบัน โดยมีหลากหลาย รูปแบบ และการให้ความหมายของสัญลักษณ์ (Sign) รวมทั้งความเข้าใจเรื่องร่างกายจากรอยสักต่างไปจากอดีตที่สักลายยันต์ และตัวอักษรต่าง ๆ มาเป็นการสักที่มุ่งเน้นเรื่องความสวยงามบนเรือนร่าง ด้วยการสร้างสรรค์ที่ใช้ศิลปะความงามเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้รอยสักที่ส่งผลทางด้านไสยศาสตร์ ซึ่งถูกส่งผ่านมากับความเชื่อเดิมถูกลบเลือนไป

เมื่อรอยสักถูกเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมไทยสมัยใหม่พบว่า สื่อได้พัฒนามาพร้อมกับเทคโนโลยีที่ส่งผลทางอิทธิพลให้แก่บุคคลทั่วไปที่พบเห็นสื่อที่เป็นตัวกลาง เช่น ดารานักแสดงมีรอยสัก จึงเกิดการเลียนแบบ โดยการสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ของตน และกลุ่ม

โดยสื่อจากดารานักแสดง (ต่าย เพ็ญพักตร์ ศิริกุล) ได้กล่าวได้แย้งถึงเรื่องนี้ว่า หากมองว่าดารานักแสดงที่ทำการสัก นำมาซึ่งต้นแบบที่ไม่ดีแก่เยาวชนนั้นไม่ถูกต้องทั้งหมด เพราะทุกคนต่างมีความคิดเป็นของตนเอง ซึ่งความเป็นดารานักแสดงไม่สามารถบังคับให้ใครทำตามตนได้ ฉะนั้น

หากพบเยาวชนใดที่ต้องการการสัก นั้นแสดงว่าบุคคลนั้นจะต้องเกิดมาจากความชอบที่มาจากความคิด ความเชื่อของตนเอง

จึงทำให้พิจารณาได้ว่า สื่อมิใช่ตัวกลางสำคัญเพียงปัจจัยเดียวในการทำให้บุคคลเหล่านั้นทำการเลียนแบบสื่อโดยการที่จะสักตามได้ เพราะทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม ผวนกับความคิด ความเชื่อ ของบุคคลผู้นั้น ที่ต้องการสร้างอัตลักษณ์ตนให้เลื่อนไหลไปกับวัฒนธรรมประชานิยม (Popular culture) ที่มีศิลปะการสักปรากฏอยู่บนร่างกาย

ซึ่งพบในรอยสักกับสังคมไทยในปัจจุบัน ด้วยการตั้งข้อสังเกตของผู้ศึกษาพบว่า เหตุใดรอยสักจึงได้รับความนิยมทั้ง ๆ ที่รอยสักกับสังคมไทยในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่ายังไม่เป็นที่ยอมรับมากนัก

ทั้งนี้ เป็นเพราะเกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการสื่อสารคมนาคม ทำให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างไร้พรมแดน มีการหยิบยืมผสมผสานวัฒนธรรมกันอย่างซับซ้อน เป็นเหตุให้เกิดค่านิยม แฟชั่น และไลฟ์สไตล์ที่หลากหลาย ทำให้ผู้คนในปัจจุบันเกิดการค้นหา และสร้างอัตลักษณ์เพื่อให้เกิดความแตกต่าง ซึ่งจะเห็นได้ว่ารอยสักเป็นสื่อสัญลักษณ์ (Sign) ในการสร้างอัตลักษณ์จากรอยสัก เพื่อให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตน และกลุ่ม

ในปัจจุบัน รูปแบบรอยสักถูกพัฒนาสร้างสรรค์มาจากพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ เช่นเดียวกับผลงานศิลปะที่มีพื้นฐานมาจากความคิด และการสร้างสรรค์เป็นหลัก จึงเป็นเหตุให้รอยสักได้รับความนิยมของกลุ่มบุคคลทั่วไปที่เรียกได้ว่าเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Sub culture) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการต่อต้าน (Resistance) และปฏิเสธต่อระบบความคิด ความเชื่อเดิม ที่ถูกสร้างเป็นวาทกรรมชุดหนึ่งที่ส่งผลกระทบมายังปัจจุบันที่ว่า บุคคลที่มีรอยสักมักถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี จี๋ คุก จี๋ตาราง เป็นอันธพาลหัวรุนแรง ฯลฯ ฉะนั้น ด้วยการครอบงำจากวาทกรรมชุดนี้ ทำให้ผู้คนปัจจุบันเกิดการต่อต้าน (Resistance) และปฏิเสธดังกล่าว ซึ่งพบว่าผู้ที่มีรอยสักในปัจจุบันส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา (อ้างแล้ว รัตนา อรุณศรี, 2547, น. 8) ซึ่งถูกพัฒนา และสร้างสรรค์ในเรื่องของความคิด ความเชื่อจากรอยสักที่ปรากฏบนเรือนร่างของตน ดังนั้น จึงทำให้รอยสักในสังคมไทยปัจจุบันเป็นที่นิยมของกลุ่มบุคคลทั่วไปได้อย่างแพร่หลาย

ทั้งนี้ จึงถือว่าการสร้างอัตลักษณ์จากรอยสัก จัดอยู่ในวัฒนธรรมประชานิยม (Popular culture) ที่เริ่มนิยมรอยสักตั้งแต่ระดับปัจเจก และแพร่กระจายด้วยการแทรกซึมหลอมรวมกันเกิดเป็นกลุ่มคนในวัฒนธรรมสมัยนิยม (Pop culture) ของแต่ละยุคสมัย ที่สร้างอัตลักษณ์จากรอยสักแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบโลกาภิวัตน์ (Globalization) จากการหดแคบลงของพื้นที่ และเวลา ทำให้เกิดการติดต่อเชื่อมโยงกันอย่างไร้พรมแดน เกิดการหยิบยืมผสมผสานวัฒนธรรมอันหลากหลาย และซับซ้อน ซึ่งจะเห็นว่ารอยสักเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่เกิด

การเปลี่ยนแปลง และแปลงรูปไปอย่างหลากหลาย ผนวกกับพื้นที่ในการศึกษาพบว่า จังหวัด เชียงใหม่ เป็นอีกหนึ่งในความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอด สัม และเปลี่ยนแปลง รูปในเรื่องของรอยสักการสร้างอัตลักษณ์ให้ปรากฏบนเรือนร่าง ที่พบ รอยสักในบริบทของสังคม เมืองเชียงใหม่ว่า รอยสักล้านนาได้สืบทอดวัฒนธรรมการสักจากประเทศพม่าที่เข้ามายึดครอง อาณาจักรล้านนาเป็นเวลานานกว่า 200 ปีเศษ จึงทำให้เกิดการสัมผัส สืบทอดวัฒนธรรมการสัก พร้อมกับการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ที่เปลี่ยนไปกับรอยสัก พบว่า เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านระบบเศรษฐกิจของสังคมเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน ทำให้ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ที่มีแต่เดิม รวมถึงการสักได้เปลี่ยนแปลงไป

ด้วยเหตุของการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้คนทีหลังไหลเข้ามายังเมืองเชียงใหม่ ที่มีความ แตกต่างหลากหลายระหว่างชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ซับซ้อน จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน และเลียนแบบ อีกทั้งยังดุดกกลืน และหิยบิยวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการสัก ที่ซับซ้อนแบบเหมา รวมทุกอย่างในการทำการสักให้เสร็จจากช่างสักเพียงบุคคลเดียว ซึ่งกระบวนการสักเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะทางสังคมของเมืองเชียงใหม่ ที่มีความแตกต่างหลากหลายของการหิยบิย วัฒนธรรม จึงเป็นผลทำให้กระบวนการสัก ตลอดจนความคิด ความเชื่อต่าง ๆ เปลี่ยนไปจากเดิม

ในการเปลี่ยนผ่านของความเชื่อกับรอยสักในสมัยเก่า มาสู่รอยสักในสมัยใหม่ พบว่า มี เงื่อนไขสำคัญของการเปลี่ยนผ่าน อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ทำการสัก หรือแม้กระทั่งกระบวนการสัก ตลอดจนความคิด ความเชื่อ จากบุคคลที่มี รอยสักนั้น ต่างไปจากเดิม ที่สักเพื่อให้ผลทางด้านไสยศาสตร์ นำมาซึ่งความอยู่คงกระพันชาตรี หรือเมตตามหานิยม ฯลฯ แต่ทว่าปัจจุบันทำการสักด้วยเหตุของการชื่นชอบ ที่มาจากความคิด ความ เชื่อที่ตนได้ให้ความหมายไว้กับรอยสัก ประกอบกับการสร้างสรรค์ลวดลายขึ้นมาใหม่ในแบบที่ตน ต้องการ ด้วยเหตุดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงการบริโภคสื่อรอยสักในการสร้างอัตลักษณ์ที่พรวามัว ของผู้คนในสังคมไทยปัจจุบัน

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ผู้ศึกษาจึงทำการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่มีรอยสักแบบเจาะลึก (Depth Interview) จำนวน 5 คน พบว่า สื่อมิได้มีอิทธิพลที่จะส่งผลกระทบให้ทำการสักเพียง ปัจจัยเดียวได้อย่างฉับพลัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการทางความคิด ความเชื่อ ของแต่ละบุคคลที่จะ สร้างอัตลักษณ์ให้ปรากฏบนเรือนร่างจากรอยสัก

โดยอัตลักษณ์จากรอยสัก มีความหลากหลาย และเลื่อนไหลไปกับบริบทของการมี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหนึ่ง ๆ ภายในสังคม จึงทำให้อัตลักษณ์จากรอยสักมิได้เป็นสิ่งตายตัวที่ หยุดนิ่ง

นอกจากนี้ ในกรณีศึกษา และกลุ่มบุคคลที่มีรอยสักที่พบในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ถือได้ว่า รอยสักเป็นสื่อของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยหนึ่งที่จะประกาศจุดยืนในการต่อต้าน ต่อรอง และปฏิเสธการครอบงำของมายาคติจากวาทกรรมเดิม ด้วยการนิมรอยสักในเรื่องของ ความงามทางด้านศิลปะที่ปรากฏอยู่บนร่างกาย ซึ่งท้ายที่สุด การเป็นกลุ่มบุคคลที่นิยมสร้างอัต ลักษณ์จากรอยสัก ก็มีอาจหลุดพ้น และปฏิเสธการครอบงำจากวาทกรรมนี้ได้ กระทำได้แต่เพียงยืน หยัดด้วยการต่อต้าน ปฏิเสธ และต่อรองที่จะสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักให้ปรากฏอยู่บนเรือนร่าง ของตน ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของกลุ่มบุคคลที่มีรอยสักในสังคมไทยร่วมสมัย

6.2 ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนผ่านของความเชื่อกับรอยสักในสมัยเก่า มาสู่รอยสักใน สมัยใหม่ ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อมูลของความแตกต่างจากกระบวนการ และวิธีการสักในสมัยเก่า และสมัยใหม่ เพื่อจะได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นเงื่อนไขสำคัญของ การเปลี่ยนผ่านถึงความคิด ความเชื่อ ที่ทำให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์จากรอยสักที่พรำมัว โดยมิได้ ศึกษาถึงความรู้สึกนึกคิดที่ได้รับการสักด้วยวิธีการ และกระบวนการสักในแบบเก่า และแบบใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในการศึกษา ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยที่ได้ ก็ทำให้ทราบถึงข้อมูลในการ เปลี่ยนผ่านของกระบวนการ และวิธีการสักทั้งในแบบเก่า และแบบใหม่ได้อีกด้านหนึ่งเช่นกัน

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อขยาย ในประเด็นเรื่องรอยสัก ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะเกี่ยวกับกรณีศึกษาบุคคลที่มีรอยสัก ที่มี ลักษณะเป็นกลุ่มคน เช่น กลุ่มนักดนตรี Hardcore, Punk, Hip-Hop กลุ่มเด็กแนว กลุ่ม มอเตอร์ไซค์ซิ่งเปอร์ กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มคนวัยทำงาน ฯลฯ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสร้างอัต ลักษณ์จากรอยสักว่า มีความแตกต่างในเรื่องของรูปแบบ และการให้ความหมายสัญลักษณ์ (Sign) รอยสักของแต่ละกลุ่ม ว่ามีลักษณะใช้แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มอย่างไร เพื่อจะได้ทราบถึงการ แทรกซึมของรอยสัก ว่าได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในด้านใดอย่างไรบ้าง ซึ่งน่าจะเป็นส่วน ช่วยอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาหวังว่าการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ จะเป็นประโยชน์แก่วงวิชาการ เพื่อนำไป เผยแพร่ หรือทำการศึกษาต่อขยายให้แก่ผู้ที่สนใจในเรื่องรอยสัก หรือเป็นประโยชน์แก่แวดวงผู้ ประกอบธุรกิจการสัก เพื่อตระหนักถึงสำนึกของตัวตนในการสร้างอัตลักษณ์เรื่องรูปแบบ และการ ให้ความหมายแก่รอยสักที่จะปรากฏอยู่บนเรือนร่างต่อผู้บริโภคสื่อรอยสัก